

ТРИЗБУК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 17, рік видання II.

7 лютого 1926 р.

Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 7 лютого 1926 року.

Тенденція центрального комітету московської комуністичної партії і підлеглого їй совнаркому до зменшення території та ослаблення однolitости національного складу населення УСССР продовжується.

Справа колонізації жидівськими елементами півдня України, включаючи сюди й Крим, провадиться по розробленому програму.

Штучне витворювання національних рад і навіть районів, як ширших адміністративних одиниць, так само не припиняється. В де-яких районах українські сільради примушені деукраїнізуватись: посилати дітей до шкіл з чужою викладавкою мовою і провадити діловодство не на українській мові.

Останніми днями всесоюзний «Ц.И.К.» вирішив обрізати кордони України, одірвавши від неї землі на південному сході. Згідно з цією постановою до РСФСР від УСССР відходять такі території: а) райони - Хведоровський, Миколаївський з м. Таганрогом, Матвіївсько-Курганський, Совітинський, Голодаївський і східня частина Катеринославо-вського району Таганрогської округи: б) райони --- Глубокинський, Левинський, Каменський, Усть-Білокалітвенський, Владимирський, Сулинський, Шахтинський з м. Шахти та частина Сорокинського і Олексієвського районів Шахтинської округи. («Укр. Економ.», ч. 18 з 24. 1.).

Постанова всесоюзного «Ц.И.К.» не викликала ніякого протесту ні з боку «офіційного представника» УСССР в Москві, ні з боку тої ком-

панії, що сидить в Харкові і величає себе урядом Української Східно-Української Республіки. Так само і українська більшовицька преса пройшла мовчки біля зазначеного факта і зареєструвала його стисло і без коментаріїв, так, як це вона робить з якимись черговим владуванням грабіжників або «панамомою» грошовою в радянській установі, що стали ніби «побутовим» явищем.

Слухняні і покірливі намісники московської влади на Україні не мають ні мужности, ні порядности підняти свій голос в оборону української землі і дозволяють її шматувати так, як це завгодно «Всесоюзному» — московському «Ц.И.К.-у». Нема що й говорити, що КПБУ солідаризується з цим злочинством, тим більше, що після останнього з'їзду російської комуністичної партії (РКП) українська філія її загубила останні ознаки своєї «самостійности» в організаційному відношенню; секретарі окружних комуністичних «парткомів» на Україні зносяться безпосередньо з «Ц.И.К.»

В зв'язку з поданими вище фактами — зменшенням адміністративної території УРСР та тенденцією ослаблення національної одностайности населення України, центральні органи «Союзу» з подвійною енергією переводять адміністративну уніфікацію «всесоюзних» ресурсів в обсягу фінансовому і господарчому до «єдності каси» включно. Постанова, дотична цієї справи з 16.X.25 р., обов'язує «здавати суми загально-державних прибутків... не пізніше наступного дня накопичення установленної (предельної) суми... і в кожному разі не менше одного разу на два тижні» («Известия», ч. 267 з 22.XI.25 р.). Коли взяти на увагу, що комісаріятами загально-союзного значіння, крім військового, суть ті, що обслуговують інтереси державного фінансу і господарства, то уявне значіння згаданої постанови про єдність каси набуває особливої ваги: постанова ця являється перестраховкою Москви від різних «сепаратистичних» та «автономних» заходів місцевих радянських урядів. Тим самим згадана постанова підкреслює безвладдя і фінансову немичність останніх — УРСР у першу чергу. Не дивно, що на останній конференції КПБУ один із комуністичних діячів — Солодуб признався: «у нас фактично немає державного бюджету, в нас є прибутково-видатковий кошторис, що складається на Україні і прелімінарно затверджується нами, а остаточне затвердження його відбувається в Союзі». Як саме відбувається це затвердження, в чийх інтересах, — про це досить одверто цинічно заявив всесоюзний староста Калінін з тою усмішкою, що так зворушує редакцію «Вістей» і що про неї нагадав наш співробітник на Москву, мовляв, не надійся. На те вона й Москва, щоб українські гроші й матеріальні цінності собі забирати.

«Харків» може робити лише те, на що дає згоду й гроші Москва. Своїх власних і в більшій кількості не має, і по конституції мати не може. Отже будь які плани й проекти українського совнаркому, розраховані на господарський чи культурний розвиток краю, — коли б вони й були, — засуджені на смерть, як що здійснення їх не відповідає політично-господарським інтересам комуністичної Москви, що скупчила в своїх руках не лише політичну й військову, а й грошеву готівку Союзу. Сьогодні коли всесоюзна комуністична партія не може одверто провадити політики «військового комунізму» з його грабіжництвом, об'єднання фінансових ресурсів в її руках є ніби еквівалентом політики грабіжництва «сфедерованих частин» Союзу, найперше України.

«Харків» кориться цій політиці і ретельно виконує її. І не тільки виконує, а ще й радіє, що й «цей багатий край (Україна) став основним упором соціалістичного будівництва цілого радянського Союзу». («Прол. Пр.» з 20.XII.25 р.). Так можуть говорити лише справжні покидьки свого народу, розтратчики народнього добра, про яких більше ніж про кого іншого можна сказати словами поета: «за шмат гнилої ковбаси хоч батька продаси».

Ми уважали потрібним навести де-які нові факти з обсягу адміністративно-господарчої політики «Союзу», жертвою якої стає Україна. В світлі цих фактів ще яскравіше й повніше виясняється та роль, що її виконують в стосунку до нашої батьківщини, її території і багатства ріжні Чубарі, Скрипники і інші новочасні «малоросіяне» большевицької секти, що з такою готовністю прикладають штамп України до всіх московських розпоряджень, що мають на меті її визиск та ослаблення.

ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ НАШОЇ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ. *)

Проголошення самостійности Україн. Народньої Республіки відбулося 22 січня 1918 р. В цьому акті завершилися змагання українського народу до своєї державної незалежности, — ті змагання, що ними перейнята його політична свідомість на протязі всієї його історії. Тисячолітній круг нашої державної історії, що починається від Київської держави ще у поганському Києві, переходить через державу славного Богдана, замикається знову в золотoverхому Києві, і останнім кільцем того кола було 22 січня 1918 року. Ця подія зв'язує нас, су-

*) З промови на святі 22 січня.

часників, з традиціями нашого тисячолітнього минулого. Хвиля велика і для нас — відповідальна. Здаймо собі справу в тому, чого історія поставила нас щасливими свідками.

Перш за все маємо пам'ятати: те, що стало основою нашого нинішнього свята — наша державна незалежність, — це не який новий витвір наших нинішніх бажань. Це те, що належить нам не лише з природного права, як кожному народові, що виступив на арену історичного життя, але належить нам і як правна спадщина нашого минулого. Це наше спадщинне право, за яке ми довго змагалися в історичних позовах, і врешті доля відсудила нам те, що нам по правді належить. Вороги нашої державної незалежності, забравши наше питоме ім'я — ім'я Руси, фальшують докази нашої історичної автентичності і одкидають наш національний зв'язок з історичною Руссю; це дає їм фальшиву підставу разом одкидати і наше історичне спадковне право на державну незалежність. Розуміється, справа державної незалежності вирішується не історичними аргументами, — і наш народ не один раз доводив та й доводить своє право якраз аргументами іншого порядку; але розуміння свого історичного права складає одну з найглибших основ народньої свідомості і стає дуже дійсним стимулом національного чину.

Із країв Сходу Європи державне життя найраніше починається на Україні. Першим організованим державним тілом тут виступає Київська держава, а вже за нею Польща, а після Московщина. Дослідники державного права доводять, що держава Київська мала характер держави європейської, що вона побудована була на тих самих основах, що й інші європейські держави, що державний устрій її заснований на демократичних засадах народоправства.

Фатальне положення нашої землі, як чайки небоги при битій дорозі, на шляху стихійного розливу азійського людського моря, присудило їй прийняти на себе перші, найсильніші удари тої стихійної сили; це знесило нашу давню Русь, дало можливість для підступних нападів з боку північного її сусіда, претендента на її державну спадщину та на саме її ім'я.

Обезкровлена до краю як сими зовнішніми катастрофами, так і внутрішніми чварами своїх дітей, вона стає здобиччю для західних сусідів. Але старі традиції державні не завмерли в ній, — вони відживають і кріпнуть в міру того, як відживає та міцнішає ціле тіло нашої нації. По трьох століттях життя у чужих державних приймах знову стає наша батьківщина на ґрунт самостійного життя під проводом великого Богдана. Держава Богдана Хмельницького це — цілком правна держава, міжнародне визнана іншими державами, що були з нею в правних дипломатичних відносинах — як за Хмельницького, так і за дальших гетьманів.

Подібні зовнішні та ті самі внутрішні причини діють те, що Україна попадає в державні обійми другого сусіда — ще тісніші, ще тяжчі. І знову мало не три століття триває її поневолення, що було «пропащим часом» для всього її тогочасного життя. Але чинний протест проти поневолення не згасає, так само живе ідея державної незалежності.

виявляючись у фактах — і збройної боротьби з гнісителям, і дипломатичних способів державного чину, і в різних формах свідомого громадського руху. Проте режим нового поневолення був остільки колоссальний з погляду матеріяльних його засобів та територіяльного простору, що перебороти його власними національними силами не було можливим. Тим режимом поневолено було не лише Україну та інші «недержавні» народи, але навіть пануючий, державний народ московський. Самодержавний деспотизм, для всіх тяжкий і незносимий, примушував шукати спільних способів визволення. Тому бачимо, що з лона українського народу повстають борці, які з самопосвятою oddaються справі визволення всеросійського; і наші жертви були дуже численні, — а за тими всеросійськими перспективами навіть часто забувалося про ближні цілі власного національного визволення. Звідси ж — з тої ж необхідності ширших масштабів боротьби — відбувається тимчасова трансформація української державної думки. Та думка приймає форму державної кооперації всіх народів та взагалі всіх частин імперії, що мали спільними силами та спільними засобами організації визволитися із тяжкого для всіх ярма царського абсолютизму. Правда, те ярмо було не о д н а к о в о тяжке для всіх. Для пануючої державної нації воно було тяжке політично та соціально, але право її державне, в широкому значінню, та ще менше право національне — не було покривджено. А нашому народові, позбавленому всіх ознак власного державного життя, довелося зазнати ще й лютого, по своїх формах почуваного в світі, знущання над його національним правом; та це фактично лише збільшувало активну участь українських сил у всеросійських революційних змаганнях. Цими мотивами спільних революційних інтересів викликано українські проекти федеративного складу держави до якої Україна входила б як федеративна складова частина: чи як федерації всеслов'янської (в широко-мрійному проекті Кирило-Мсфодієвського брацтва), чи вузкої федерації всеросійської (в проекті «Вільної Спільки» Драгоманова). Останній проект, як більш реальний лише рахувався з життєвими обставинами часу, і сам творець федеративної концепції Драгоманов ясно здавав собі справу із дійсних наслідків співжиття України з Московщиною: те співжиття що-до минулого він виразно характеризував як «пропавший час» для України. Але поруч з тими проектами федерації, що з самсі натури могли мати лише перехопове значіння, повставали та ширилися програми цілковитої державної незалежності України. В перспективах всеросійської боротьби з царським абсолютизмом ці останні програми виглядали для ближшого часу навіть не здійснимо, але вони висували далеко йдучі постулати засадничого порядку, і їм, власне їм, належала широка майбутність.

Коли пробив час революційного визволення народів Росії, широкі кола українського громадянства ще не рахувалися з тою майбутністю. Мушу отверто сказати, що більшість нас, тодішніх людей політичної акції, і не тільки українців, але й усіх інших народів, вірили тоді в добру волю російської демократії, не мали сумніву, що революція несе визволення однаково усім народам. Але всі ви були свідками, як ті надії розсипалися сухим листям. Я не буду наводити фактів, які

всім вам добре відомі та які свідчать, що в справі державних прав України російська демократія виявляла не більше розуміння та не більш доброї волі, ніж виявляв це царський уряд з часів самого «Тишайшого». Найдоляльніші українські домагання, як скликання військового з'їзду, як націоналізація українських військових частин, як утворення відповідного адміністративного апарату для України, викликали упертий опір з боку революційного правительства, а всі врешті вимушені «уступки» фактично, через свідомий саботаж центрального правительства, зводилися нінащо. Ця нетерпимо-нізеляційна тактика російського правительства, головно послідовна незмінність її за увесь час державного співжиття з Україною, розкрили очі всім щирим прихильникам «єдиного революційного фронту», показали всім, що за тим фронтом стоїть стара, добре всім відома та зненавиджена система централізації та «обрушення».

Так само життя своїм досвідом провадило нас на послідовний шлях державної незалежності України. Але українське громадянство було надто лояльним що до своїх обіцянок і не йшло за прикладом зрадливої тактики російської демократії. Третім універсалом Центральної Ради справа розмежування державних прав України і Росії оддавалася на вирішення Установчих Зборів — всеросійських та українських, і на Україні навіть фактично було переведено вибори до тих зборів. Але установлення большевицької влади в Росії, її агресивний характер що-до України і врешті війна між ними цілком натурально привели Україну до оголошення самостійності четвертим універсалом 22 січня 1918 року: «од нині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, сувереною державою українського народу».

Такі були шляхи нашої державности. Україна, самостійна держава ще за тисячу літ перед цим, і серед найтяжчих обставин свого історичного життя не тратить ні свого питомого ідеалу самостійної державности, ні твердої волі до його переведення. Висліди всього процесу дотеперішнього історичного життя українського народу згромадились, як у фокусі, в акті 22 січня, і тому цей день назавжди буде пам'ятним днем нашої національної історії, які б тяжкі часи не довелося нам іще переживати.

Тепер ми переживаємо ледве чи не найтяжчі хвили. Нашу визволену батьківщину знову поневолено. Там на рідній землі стогнуть в неволі та гинуть на туртурах наші брати, а ми, розсіяні по всім світі, ридаємо на ріках вавилонських. Але можемо себе спитати: чи в цих, так несприятливих, обставинах перервалася традиція нашої державности. Певно і твердо мусимо відповісти: ні, не перервалася, — вона живе і продовжує свою чинність. Перш за все тут назовні представляємо її ми — вже самим фактом свого існування, як політична еміграція, що вийшла з рідної землі в боротьбі за ідею української державної незалежності. Хоч би які були між нами розбіжності політично-громадських настроїв, проте цей ідеал — для всіх нас спільний та дорогий однаково. Як емігранти, ми не чинний політичний фактор — не на своїй землі, в чужих обставинах; але моральне значіння нашого колективного

голосу — велике, і не тільки для самої історії наших політично-державних змагань, але й для сучасного, — як єдиний вільний голос синів нашої батьківщини, не приглушений кривавим терором.

Не перервалася ідея української державности навіть і там, по той бік добра і зла, де не має місця для вільної думки. Вона виявляється не лише в кривавих вибухах народного протесту проти окупантів. Живчик її б'ється в самій глибині народного життя та спонукає народню, переважно селянську, масу все до більшої активності в справах господарського, а через те — політично-громадського життя. Активність нашого народу все більше зростає і сильно трівожить окупантів України. Вони примушені поневолення України прикривати гаслами суверенного, незалежно-державного її становища в федерації рівноправних радянських республік; даючи українському народові фікцію державної самостійности, вони тим способом змагаються приспати його свідомість свого суверенного державного права. Та чи можуть вони приспати те, чого не витравила ціла тисячелітня історія, що так яскраво відновилося в революційну добу та стоїть перед очима, як провідна зоря в народньому життю? Бо наш народ через тяжкий досвід, особливо новішого часу, прийшов до глибокого переконання, що не в чужих прийомах, а тільки у своїй власній незалежній державі знайде він задоволення своїм інтересам; що не знатиме він щастя, доки не матиме «вз своїй хаті свою правду, і силу, і волю».

На наших очах наш викоханий ідеал, наша молитовна мрія перетворилися в живу дійсність. Доля судила нам найвище щастя, якого ми навіть не доцінюємо, — щастя бути свідками і навіть здебільшого учасниками величньої події — віднозлення незалежної державности нашої батьківщини. І хоч би які гіркі речі довелося ще нам бачити після того, ніщо не може змінити нашого прогнозу на майбутнє. Ми бачили те, що мусить розвіяти всі наші сумніви. Ми бачили, як Лазарь, що сотні літ лежав у гробі, по руках і ногах звязаний, — той Лазарь воскрес. Наша справа, похована велитенськими зусиллями цілої державної системи могутньої імперії, виявила свою невмірущу, живучу силу. То ж не має найменшого сумніву, що та справа не загине тепер — після велитенського здвигу народньої енергії та народньої волі до власного державного життя.

Україна має бути незалежною суверенною державою. Історичний процес веде до індивідуалізації народів — не лише культурної, але й політично-державної. Ми бачимо те на прикладах нинішнього дня. Повстають держави по віках поневолення, як Чехія Польща, Фінляндія, Литва. Повстають держави навіть з такими малими реальними можливостями, що іще недавно незалежність їх видавалася неможливістю (Естонія, Латвія). Пробуджуються до державного життя навіть такі народи, що вже забули своє минуле, навіть свою національну мову, як Ірландія. Тож найменше сумнівів з цього погляду викликає Україна, що виявила в історії не лише самі можливості, але й фактично доводила та довела свою волю до незалежного державного життя.

О. Лотоцький.

ЛИСТ З УКРАЇНИ*).

Вашого листа я одержав давненько, але ніяк не міг вам негайно описати, хоч і дуже того хотів. Цього літа в мойому господарстві песь набралось так багато роботи, що ніколи й в гору глянути, навіть у неділю й свята иноді приходиться працювати.

Читаю вашого листа й дивуюся, що ви, а також багато тих, що живуть за кордоном, і досі думають, що у нас життя й порядки ні скільки не змінились, як рівняти з тими, що були за часів революції. Наведу маленький приклад: недавно російська академія наук святкувала двохсотлітній ювілей, на котрий з'їхались були вчені з усього світу. З приводу цього в московських «Известиях» була вміщена цікава карикатура, як англійський учений Томсон збирався від'їздити на той ювілей. На карикатурі його намальовано з великим пакунком на спині, де були положені харчі, медикаменти і т. и. В руці він мав білий парламентарський прапор, на грудях у нього табличка з написом «я чужоземний громадянин», на руці — червоний хрест, його випроважає натовп людей, махають хустками, а один держить в руках «Заповіт» професора Томсона. Над цією карикатурою написано, що так приблизно уявляв собі Томсон ті небезпеки, які могли йому загрожувати в С.С.С.Р.

Такі думки й погляди могли б стосуватися хіба до 1919-1922 років. Зараз же маємо 25-ий рік, і життя та порядки в нашій країні змінились настільки, що дивуємося ми, живучи тут, не то що закордоном.

Тепер установлено «тверду законність», викриваються безперестану всякі нові й старі, дрібні й великі злочинства, і винуватці несуть заслужену кару, сидячи по «Допрах» і т. и. До речі, скажу про наші «Допри» (доми примусової роботи).

Недавно їх були так загатили новими «мешканцями», кажуть, буквально не було місця для нових «злочинців». Через те весною цього року було зроблено «розгрузку»: переглядали справу кожного в'язня і багатьох випускали. Напр., хто був засуджений на десять років (напр., за хабарі), то просидів не більше двох років і т. и.

Зараз совітська держава законами охоронює майно й особу кожного громадянина. Кожна людина може взятися за яке хоче діло і без перешкод його провадити.

Торговля, що недавно терпіла великі утиски, тепер розвивається. Торгують усі, хто хоче: кооперативи, приватні торговці, жида, трести, синдикати і т. и. і т. и. Налоги як по торговлі, так і на все инше тепер більш менш урегульовані, і всякий знає, коли і скільки йому платити, того чи иншого налогу.

Сільсько-господарський налог цього року теж зменшено, але мабуть підвищилися посередні налоги, бо всякі фабричні товари здорово

*) Автор листа — ітелігент, що в час революції осів на землю. Адреси нашого кореспондента не вказуємо, щоб не улекшувати «праці» Г.П.У. Редакція.

подорожчали, особливо мануфактура. Ситець, наприклад, продається у нас зараз по 55-60 копійок за аршин, а перед війною коштував той самий ситець 10-15 копійок. Але ситцю і звагалі мануфактури мало.

Урожай цього року на Україні не скрізь однаковий. У нашій місцевості, напр., врожай взагалі скрізь паганий, хліба зовсім мало. На нашому ж хуторі, завдяки культурному сівозмінові, урожай відносно байдужий: підродила озимина на чорних парах. Ціни на хліб, рівняючи з фабричними виробами, низькі і взагалі низькі ціни на всі селянські вироби. Через це саме мабуть селянство наше й розживається дуже туго.

Хоч і темне наше селянство, але воно добре помітило один фокус большевицької політики: що осени комуністична влада збиває селянам ціну на хліб, скуповує збіжжя по «державній ціні», щоб можна було з прибутком продати за кордон, а потім ціни знов ростуть як на дріжджах. Помітивши ось цю хитру механіку, наш селянин цієї осені перехитрив большевицьких економістів: просто перестав продавати хліб. І що ви думаєте? Помогло. Городяне, знаючи, що ціни далі на зиму й на весну мають підскочити, не дорожать тими десятима, двадцятьма копійками на пуді й купують хліб у селян на запас. Те саме роблять й приватні торговці хлібом. Ось чому вже тепер ціни на хліб пішла вгору, пшениця досягає 1 карб. 50 коп. за пуд і дорожче.

Матеріологічний стан цієї осені сприяв озимині, однак її здорово поспували різні шкідники, особливо гесенська муха.

Ви пишете, що за кордоном бояться комуністичної диктатури й червоного терору. Але у нас на Україні її не страхаються вже навіть буржуї. У містах у нас зараз не диво зустріти скільки завгодно буржуазії, так званих «неповців», в золоті, в брилянтах, у дорогих шубах, без ріжниць проти ранішого. Ця нова буржуазія стоїть дуже близько до комуністів, з ними ганглює і тому почуває себе, як у Христа за пазухою. З цього ви бачите, що ми таки «скорим кроком наближаємося до комунізму». Бо коли вже неповці та комуністи повдягалися в добрі кожухи, то колись може й прості люди будуть де-що мати. Принаймні, про це читаємо і віршами і в прозі в комуністичних газетах.

Радянська влада, як звісно, надала можливості всім нашим «вільно самовизначитися». Звісно, не обійшлося тут без «допомог» наших селян і робітників, які частенько кагадували про свої національні права в роки кривавих повстань. Як би там не було, ми здобули де-які національно-культурні права і далі міркуємо, — здобудемо ще більше. Вже кожному найбільшому шовіністові російському ясно, що наше село неприступне для російської культури. Правда, ще й досі державне видавництво друкує багато книжок російською мовою, але мусить що далі більше друкувати українських книжок, бо від них найбільший прибуток, особливо з підручників. Тепер у нас уперта провадиться українізація, і для вжитку «нових українців» потрібні книжки, особливо з красеного письменства. До 1-го січня 1926 року державні установи повинні перейти на українську мову. Подекуди на службу до державних установ зовсім не приймають тих, хто не знає української мови.

Ви ставите мені питання: що примушує компартію, у своєму

складі більше російську, провадити українізацію? Про це я вже де-що попередив сказав, а тут додаю ще одно: сучасна політика компартії полягає в тім, щоб якомога більше прислухатися до голосу народу, до бажання мас, щоб провадити в життя те, чого хочуть маси. Большевики по суті «похирили» свій «комунізм» і пливуть за течією, до невідомих берегів. Наслідком цього прислуховування до настроїв мас і з'явилася так звана українізація. До того ж така політика підтримує й підвищує військову силу радянського союзу і збільшує його політичну перевагу супроти сусідніх держав, де панує національне поневолення.

Компартія вимагає від своїх членів, щоб вони були чулими до народу, щоб вони здобули популярність у масах і авторитет компартії. Населення має причини бути невдоволеним, але воно бачить з боку комуністів бажання працювати в напрямі піднесення народного господарства. Нова економічна політика (неп) мов цілющою водою окропила нашу промисловість. Ми думаємо, що незабаром всі фабрики й шахти на Україні будуть працювати повним ходом. Починається робота коло будівлі велитенської електростанції на Дніпрі. На електрофікацію треба багато грошей. А з-за кордону радянська влада не може позичити більшу суму. Доводиться викручуватися своїми засобами. І з цього боку комуністи показали себе. Про зниження цін на сільські продукти я вже писав. Але вони зуміли притиснути й робітників: тепер робітників за всяку дрібницю, напр., спізнання на кілька хвилин штрафують, і тому завелася така дисципліна, що любо дивитися.

Комуністи прикладають нелюдські зусилля до де-яких справ, товчуть лобом стіну і ніколи добиваються свого. Ось тепер, напр., вони поставили собі завдання до 10-х роковин жовтневої революції винищити неписьменність у всій країні. Завдання, при наших коштах й силах, нездійсниме. Але вони працюють. Цієї осені відкрито цілу низку нових шкіл і т. зв. ліквідаційних пунктів для неписьменних.

Однак, в житті зустрічаються й негативні сторони, котрі ніби глузують з де-яких комуністичних доктрин. Що може бути сумніших фактів, як введення у нас дешевої міцної горілки, або відчинення домів розпусти? Досі у нас була слаба й дорога горілка (36 градусів — два карбованці пляшка й дорожче), а зараз вже випущено на сорок градусів по 1 карбованцю за пляшку. Причиною цьому послужило те, що іншим способом не можна винищити самогонки, яку селяне виробляли самі, і бажання витягти у населення побільше грошей.

Також один мій знайомий, що побував недавно в Катеринославі, повідомляє, що там на Нагорній вулиці відчинено «1-ий Радянський Дім Терпимости». Це, певно, теж для боротьби з проституцією.

Я вже давно не виїздив з свого хутора в широкий світ. Мов господарство, на жаль, превеликий, йде, можна сказати, успішно. Кажу — «на жаль», бо коли б воно йшло погано, то я з великою охотою кинув би й полетів би кудись у вирій. А то мушу держатися, працювати без упину і з малими результатами, що мене ані трохи не задовольняє. Ходячи за плугом, гадаєш іноді думку про своє майбутнє, і крім чорної ріллі не бачиш в ньому нічого втішного. Йти десь на службу, шкода залишити все оте, до чого приклав так багато часу, зусиль і

праці, а друге, що не дасть мабуть мені втіхи якась там канцелярія. Одначе, можливо, що цієї зими помандрую десь, бо вже до краю остогидло мені оце «робінзонство» на самотньому хуторі в степах.

Наше селянство дуже схвильоване жидівською колонізацією України. Річ в тім, що на Україні, особливо на правобічній, панує вже велике безземелля, так що люде міркують про переселення на Сибір, а тут десятки тисяч десятин найкращої землі на Катеринославщині, на Херсонщині, в Таврії, наділяють жидівським колоністам. Наші селяне вимагають, щоб радвлада припинила цей експеримент. Така політика аж ніяк не знищить національної ворожнечі, а тільки роз'ятрить її. Є багато вільних земель в Туркестані та на Сибіру, чом вони туди не йдуть, а осідають на нашій землі, яку ще запорожці боронили від татар? Адже ж вони багатші за наших селян.

Як новина нашого сільського господарства, це американські трактори на два плуги. Але їх ще замало. Селяне зацікавлені ними, але не в кожного є кошти, щоб їх придбати. Один трактор коштує 1.800 кар.

Недавно минули восьмі роковини жовтневої революції. Це свято пройшло з численними мітингами та маніфестаціями. Вирижали також новобранців (у нас кажуть «некрутів») до червоної армії. Щоб легше було иншим народам радянського союзу «самоозначуватися», більшість їх пішла служити в Середню Азію, в Туркестан та в Узбекську Республіку й на Кавказ. Хто туди попав раніше, то пише відтіль, що там дуже важко служити, бо ті народи роблять повстання (басмачі — повстанці по їхньому) проти радянської влади, а наших земляків посиляють на усмирення.....

Степовик.

НА ПОРОЗІ 1926 РОКУ.

(Лист із Букарешту).

Новорічня пошта принесла українському організованному громадянству в Румунії, в особі її еміграційної централі: Громадсько-Допомогового Комітету, велику кількість привітань. Надійшли вони: з Чернівців, з Кишиневу, з Гімеша-Фаджету, з Букеу, з Гавани, з Джурджу, з Читатеа-Альба (Акерману), з Шабо, Брашово, з Толмачіу, з Білець, з Хотинщини, з Ясів та инших місцевостей Румунії, де або скупчилися цілі групи української політичної еміграції, або її поодинокі члени. Крім того отримані привітання з Франції, з Чехословаччини, з Польщі.

Коли самий факт обміну привітаннями може служити одним із доказів моральної єдності, що зростає на чужині, то із змісту привітань можна побачити, з якими настроями українська еміграція провожала старий рік, та що хвилювало її на порозі нового 1926-го року. Українська еміграційна колонія в Румунії звернулася через активні угруповання та через національні організації до всіх братів, як на рідній землі, так і на еміграції з таким привітанням:

«Кожна громада, кожне товариство, закінчуючи старий рік і вступаючи в новий, підводить підсумки. Шаслива та нація, підсумки якої свідчать про поступ та про наближення її до найсвятіших ідеалів. Традиційне речення: «З новим роком, з новим щастям» звучить в устах її синів особливо урочисто, бо в ньому заховано палку віру в свої сили й незломну волю до дальшої боротьби. Непривітне на чужині, ще сумніше дома, на українських землях, але коли глянемо в минуле, то побачимо, що завзята боротьба українського народу за його національно-державне визволення не пропадає марно. Вона дає свої наслідки. Віру в відродження незалежної соборної України заступає обґрунтована тверда й непохитна певність. Тому вітаючи тих наших братів, що залишилися на рідних теренах і тих, що перебувають ще на чужині, ми не шукаємо нових слів, а по старому кажемо: «З новим роком... З новим завзяттям дружніми національно-об'єднаними лавами прямуймо до нового щастя та кращої долі». Це привітання підписане всіма укр. еміграційними організаціями та установами, що активно працюють на території Румунії, а саме: головою Громадського Допомогового Комітету, Головою Місії УНР, головою Управи Філії Українського Товариства Ліги Нації в Румунії, головою першого Українського Ощадно-Позичкового Товариства «Згода», головою Українського Союзу Жінок та головою «Українтагу».

Ця спільність в новорічному привітанню має символізувати собою ту національно-громадську єдність, яка спостерігається в життю та в практичній роботі української еміграції в Румунії.

Як видно з одержаних привітань, головні прагнення та настрої укр. еміграції на чужині можна б було звести в такі дві формули: 1. укр. еміграція безкомпромісово стоїть на ґрунті незалежної соборної української державности і абсолютно певна в неодмінному її відродженню, 2. поворот до дому укр. еміграція вважає можливим лише після того, як Україна звільниться від окупації.

Кожного року українська колонія Букарешту для зустрічі ншого року сходиться в помешканню української місії. Збори ці звичайно відбуваються в родинній атмосфері української еміграційної сім'ї. Така громадська зустріч нового року стала приємно-зворучою традицією.

Присутніми на зустрічі 1926 р. були представники всіх активно-працюючих укр. еміграційних установ та організацій в Румунії. Представлені в ряди столи, з смаком сорвіровані, уквічані зеленими галузками ялини та квітками безсмертника, робили вражіння одного великого столу. Коло 12-ої гд. всі присутні зайняли місця коло столу. Тут, як і в дні буденної праці, зійшлися люде самих різних політичних переконань, різного соціального походження і з різних земель єдиної України. Може цей факт надавав найбільшу урочистість новорічним сходам і витворював в душі справжнє родинне почуття, коли кожен почував себе членом єдиної української сім'ї.

Продзвонило 12 год.

«З новим роком, панове, — привітав присутніх про К. Мацієвич, — Слава Україні...»

Слава, — загуло зо всіх місць і потонуло в згуках національного гимну.

— Мені, — почав свою промову проф. К. Мацієвич, як настаршому членові нашої Громади тут, доводиться завжди розпочинати нашу новорічну розмову. Перед новим роком прийнято висловлювати різні оптимістичні побажання і в першу чергу побажання нового щастя. Ні по своєму вікові, ні по професії не можу належати до великих оптимістів. Тим часом я щиро й переконано кажу, що підстави для віри в нове прийдешнє щастя ми, українці, маємо. Минулий 1925 р. дав нам великі придбання, як на нашій батьківщині, так і по-за її межами. Пригадати хоча б постанови II інтернаціоналу в Марселі, який став на шлях підпертя українських змагань за свою незалежну державність на ту українізацію, яка переводиться на нашій батьківщині. І те, і друге дасть свої позитивні наслідки. Потрібна лише згода в нашій національній родині та дальше уперта боротьба. Отже гуртуймося й працюймо для здобуття нового щастя й для нашої батьківщини».

Далі говорили В. Трепке, Н. Трепке, К. Долинюк, полк. Г. Порохівський, сотник Ігнатенко, проф. Ганецький, сотник Долинюк, А. Івашина, полковник М. Пилипенко і Д. Геродот. Ніби у відповідь на промови присутні заспівали «Не пора, не пора». Сьє ті настрої, з якими українська еміграція провозжала старий рік і ті почуття, які хвилювали її на порозі нового.

Р. С. Коли цей лист вже був готовий, пошта приносила ще декільки привітань. А серед них особливо зворушуюче звучить привітання од Євгена Якубенка. Він пише: «Щиро зривлю Вас з новим 1926 р. Здоровлючи напевне в останнє, бажаю Вам дуже, коли не слідуючий, то один з майбутніх здибати на рідній землі, під рідною стріхою. Здибаючи, згадайте й той шлях тернистий, по котрому йшли і тих, хто на ньому розгубився і розгубиться до того часу і остання думка котрих — привіт краю і успіх справі».

Євген Якубенко, один з партизанських отаманів, нині тяжко хворий на сухоти і прикований до ліжка.

На шляху, по якому Україна йде до свого визволення, розгубилося немало її ліпших синів. Вдячна батьківщина їх не забула й ніколи не забуде.

Нехай же цей привіт рідному краю долетить туди через всі кордони і перекаже всім нашим братам, що любови до батьківщини не вбиває ні сувора чужина, ні тяжкі недуги, ні навіть примара смерті.

Дм. Геродот.

ЛИСТ ІЗ ВАРШАВИ.

В перших роках існування непідлеглої Польської Держави головними перешкодами до порозуміння і зближення народів польського і українського були шовінізм польських націоналістів і повне нерозуміння польською демократією української національної справи і нашого визвольного руху. Польська інтелігенція з Галичини по традиції вороже ставилася до українців, поляки з Познані нічого не знали про нашу справу, а поляки з «Крулевства» і з України не вірили в міць і непохитність українського визвольного руху.

Ще на початку існування сучасної Польщі ліпші патріоти польські не могли не розуміти, що утворення незалежної Української Держави відповідає реальним інтересам Польщі, що тільки існування незалежної України може забезпечити Польщу від сусіда з Сходу — «єдиної Росії». Але тоді тільки поодинокі далекозорі політики робили кроки до порозуміння з нацією українською. Загал тієї політики не розумів і справа спільної боротьби поляків і українців проти ворожої Москви припинилася на половині шляху.

Зусилля ці не пощастило зреалізувати через повну байдужність або навіть ворожість польського громадянства.

Минуло кілька років, повних глибокого змісту в історії українського національного руху. Шість років перебування на чужині, в умовах тяжкої боротьби за існування, не змогли зламати національних змагань української політичної еміграції, не змогли вбити у неї активної віри в остаточну перемогу. Не могли зрештою досягти своєї руйницької мети і заходи численних большевицьких агентів. При де-якій зовнішній робіжності політичній, всю українську еміграцію об'єднує єдиний несплямований прапор боротьби за незалежну державність. В житті культурного світу ввійшов новий політичний фактор, якого не знали з часів Пилипа Орлика. Своєю культурно-національною і політичною працею українська еміграція звернула на себе увагу міжнародних політичних чинників і примусила їх уважніше поставатись до наших національно-державних змагань.

Ще більш переконуючим для Європи був стан визвольного національного руху на Україні. Не пройшла незаміченою повстансько-партизанська боротьба, що стала затихати лише в 1923-24 роках. Не могли пройти незаміченими національно-революційні організації, що вкрили всю Україну і примусили московську окупантську владу проревізувати свою дотеперішню політику. Під натиском національної стихії московська влада починає пристосовувати свої совітські апарати до нових обставин, інстинкт самооброни примушує большевиків розпочати прославлену еру «українізації». В невинній боротьбі проти насильників свідомість національна досягає тих високих шаблів, з яких не може зіпхнути націю жадна ворожа сила.

Послідовність і непохитність національно-державних ідеалів нашої інтелігенції і національна свідомість народніх мас на Україні

звернули на себе увагу культурного світу и примусили рахуватись з Україною, як з новим, майже невідомим раніше, політичним чинником рівноваги на Сході Європи.

Оце зацікавлення українською справою не могло не відбитись на настроях певної частини польського громадянства, для якого справа упорядкування Сходу Європи має першорядне значіння. Польська демократична інтелігенція розпочинає ряд одчитів у Клубі «Polityczno-społeczny», з якими в першу чергу виступає відомий політично-громадський діяч і видатний публіцист — Тадеуш Голувко.

В своїх одчитях «Наша політика і Схід» і «Польща і Росія», що відбулись оце, п. Голувко докладно змалював тяжке становище Польщі між двома могутніми ворогами — Німеччиною та Росією і закликав аудиторію шукати виходів з такого стану. Вибираючи між двома споконвічними ворогами, п. Голувко вважає можливим досягти врешті порозуміння між Польщею і Німеччиною, яких ділять лише суперечки територіальні і еконсичні.

Переходячи до проблеми Сходу, П. Голувко ґрунтовно довів, що про порозуміння з будь-якою Росією не може бути мови. Лектор ствердив, що війною 1920 року Росія Свіська продовжувала ганебну політику Царської Росії, домагаючись не випустити з своїх заборчих рук визволеної вже Польщі. Пильно спостерігаючи настрої антиподів большевизму — російської еміграції, Голувко стверджує, що всі рос. політичні течії, від монархістів до соціалістів, не можуть примиритися з думкою про остаточне відокремлення Польщі від Російської Держави. Він певен, що майбутня «Єдина Росія» не тільки захоче видерти у Польщі східні землі, але посягатиме на саме існування Польської Держави. Приходить врешті до висновку, що існування в Росії совітської влади мало позитивне значіння для зміцнення державного організму Польщі, бо дало польському народові час для підготовки до майбутньої боротьби за незалежність.

Переходячи до перспектив близького майбутнього, референт ствержує, що совітський устрій має всі риси тимчасовості, і що політика Польщі мусить рахуватися з великими змінами на терені бувшої Росії. Конкретно п. Голувко доводить необхідність, в інтересах паціфікації Європи і в реальних інтересах Польщі, звільнення з-під російського ярма України, Білорусі і Кавказу. З глибоким знанням справи референт доводить можливість і неминучість утворення цих незалежних держав, з особливою увагою зупиняючись над справою незалежності України. Заглядаючи в майбутні стосунки Польши з Україною, П. Голувко констатує ганебну політику польського уряду на «кресах українських» і висловлює побоювання, що сучасного режиму на кресах ніколи не простить Польщі український народ. Вкінці, референт висловлює надію, що в недалекому часі в Польщі до влади прийде правдива демократія, яка унормує становище земель з людністю українською та білоруською і підготує ґрунт для братерського співжиття сучасної Польщі з майбутньою незалежною Українською Державою.

Цікавий відчит, виголошений з великою експресією і вірою в ліпше майбутнє, викликав жвавий обмін думок. Присутніх так зацікави-

ли питання, поставлені п. Голувком, що дискусію закінчено лише на слідуєчому засіданні клубу. Майже всі промовці виявили поважне знайомство з історією укр. національного руху і прихильне відношення до ідеї утворення незалежної Української Держави. Особливо ґрунтовною була промова відомого історика Міністра Леона Василевського, автора цінного з багатьох поглядів історичного нарису «Ukrainska Sprawa Narodowa». Далі з гострою критикою сучасного режиму на «кресах східніх» виступив генерал Бабяньський. Цінними спогадами про розвій українського національного руху поділився з аудиторією інженер Віжейський, що частину свого життя провів на Україні і в свій час близько стояв до видатніших діячів революції української. Не обійшлося без гумористики, коли професор Студницький нагадав присутнім українцям незабутні часи Пуришкевича, глушливо заявивши з трибуни, що про українську націю і про Україну він ніколи навіть не чув. Веселий сміх всієї аудиторії був найліпшим доказом, що польсько демократична інтелігенція далеко відійшла від концепції російської чорної сотні.

Не можна не вітати почину Тадеуша Голувка, який раніше виступав в польській соціалістичній пресі в обороні української національної справи, а зараз став ініціатором прилюдного обговорення проблеми Сходу і оборонцем ідеї державности української перед польським громадянством. Зміст промов, виголошених під час дискусії, свідчить, що ліпші представники польської демократії не байдуже ставляться до української національної справи і маніфестують щирі симпатії до нашого визвольного руху.-

А. М.

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

З діяльності Всеукраїнської Академії Наук.

— В комісії для дослідження над історією громадських течій на Україні 29.XII м. р. відбулося прилюдне засідання, присвячене пам'яті проф. акад. Х. Корня. Докладчиками виступали акад. С. Єфремов: «Х. Корня», З. Моргуліс «Згадки про Корня» і акад. А. Кримський «Корня, як філолог».

— В науково-педагогічному товаристві Укр. Академії Наук 10.I. с. р. прочитано було доклади: П. Пелеха «Основні проблеми наукової організації шкільної праці», д-ра Кудрицького «Шляхи санітарно-гігієнічної оцінки праці учнів у сучасній школі» і проф. Підгаєцького «Санітарно-гігієнічна характеристика праці сучасного педагога». . . Це саме товариство 17 січня улаштувало зібрання, присвячене пам'яті А. Мещенка, з доповідями: К. Дорошкевича, М. Сімашкевича, В. Догі і ин.

— Товариства ім. Нестора Літописця присвятило чергове своє засідання історично повстанню декабристів. Докладчиками виступали В. Базилевич: «Повстання Чернігівського полку» і Добровольський «Польський мемуарист про повстання Чернігівського полку». Те саме товариство 17 січня улаштувало засідання, присвячене пам'яті І. Каманіна, з доповідями В. Щербини і М. Істоміна.

— В історичній секції Академії Наук 14 січня читалися доповіді Горенка «Вольтер, Україна» (з невіданими документами) і Куднева «Фінансовий та

господарський стан України за часів Петра І».

— Наукова дослідна катедра хемії при В. Ак. Наук 30.XII улаштувала прилюдне засідання, на якому В. Фінкельштейн читав доклад «Електрохемія розчинів в бромі».

— В музею Слобідської України (Харків) 3 січня відбулася популярна лекція М. Горбаня на тему «Селянські бунти Гетьманщини».

— Вистава присвячена Г. Нарбуту. Всеукраїнський історичний музей ім. Шевченка приступив до організації посмертної виставки творів українського художника і першого ректора Укр. Академії Мистецтв Г. Нарбута.

— «Суверенність» українського союзнаркому дійшла до того, що В.У.Ц. І.К. «ухвалив ввести до числа членів союзнаркому командуючого військами України та Криму» Якіря, що безпосередньо підлягає всесоюзному військовому комісарові. З цього приводу в Харкові іронізують — Чубарь з Петровським хочуть відділити Україну від Москви, а тому її перетягають за талегід на свій бік командарма: скептики, навпаки, пояснюють постанову ВУЦК «підняттям» з Москви, що з цим зацікавилися.

— У досліджений Київ. «Москва» не вірить Києву з давніх часів. Нова «Москва» тим більше. Боячись сепаратизму київського, Москва дала перевагу «благонадійному» Харкову і обрала його за столицю «самостійної української республіки». Це було безпечним і з мотивів

стратегічних. Отже Харків розвезичено, а Київ зведено після останньої адміністративної реформи до ролі окружного міста, такого як Тульчин або Могилів. Харків став містом осідку більшовицького уряду і різних центральних установ. Скупчення низки таких установ в Харкові було абсурдним і недоцільним з мотивів господарчих і річкових. Тепер це стало зрозумілим і для українського совіаріату, але він ніяк не зважиться перевести «розгужки» столиці: з одного боку ніби й потрібно за неї взятись, а з другого небезпечно — хто його мавляв згизе. Ніби допомагаючи начальству вийти із прикрої ситуації Вуридакового осла Київський Окрісполком, на чолі якого тепер став сам Панає Любченко (з бувших укр. с.-р. боротьбістів) — звернувся з проханням перевести з Харкова до Києва такі установи: Укр.госспирт, Табактрест, Масло-трест, Укрмут, Всеукр. Управління Лісами, Госстрах, Госіздат, Книгоспілку. Своє прохання Київська виконавча влада мотивує необхідністю ліквідувати безробіття, особливо серед інтелектуальних кругів, а головне доцільністю скупити в Києві установи, діяльність яких органічно зв'язана з господарчим життям переважно Правобережжя («Укр. Економ», ч. 4 з 6 Л.). Наведені мотиви, річєві, але Харкову вони не промовлять аж доти, доки Москва не дасть свого «созволення» на них.

Реформи пана Скрипника. Наркомост України розробив широкий план що до підготовки робітників-юристів. Він вважає, що в утворенню юридичних курсів для підготовки юридичного персоналу термін курсів — 7 місяців є цілком задовільняючим, щоб збагнути все совіське юридичне законодавство і стати членом окружного суду, помішником прокурора або слідчим.

Зразок «революційної законності». Московська «Правда» має якісь рахунки з українським совіар-

комом. В кожному разі фігура Балицького і Скрипника їй чимсь не подобається, бо вона час від часу виводить «на чисту воду» деякі «недогляди» з їхнього боку в ділянці «революційної законності». Свого часу була виприта голосна карпа справа на Херсонщині: одного з підсудних комуніста Сафронова присудили навіть до смертної кари. Сафронов втєс-судхав присуд і нішов собі спокійно спати до дому. Через кілька днів після цього його бачили п'яним «в центрі міста». Але цього мало — Сафронов і інші герої процесу засуджені до різних кар, подали скаргу про винятку йому платні за два місяці. Як це не дивно, але «народний суд» (другої інстанції) присудив скаргу задовольнити, тим більше, що «смертники» тим часом отримали зменшення кари до десяти років «суворої ізоляції». Як в дійсності виглядає ця ізоляція, видно з того, що Сафронов ціячить в центрі міста і на людських очах.

«Правда» з цього приводу дєментус: «засуджені за шахрайство, розрати й хабарництво негідники отримують в доповнення до пограбованого ще не аби-яку дешичку». Хіба такі зразки «революційної законності» можуть дивувати?

Співробітники Балицького і то найближчі — теж градуть. Луковенко, скарбник ЦНУ, захопив з собою закордонну валюту з скарбниці бувшої Чека і мав втікти за кордон. Він дістав і візу для цього, але був заарештований в Іриму. Луковенко — один із «заслужених» більшовиків, бо числиться в комуністичній партії з 1907 р. і був одним з довірених голєви ЦНУ Балицького. Видко щурі чують, що пахне в совєдні недобре; а тому й «мажуть салом пятак».

Зріст контрабанди. Після того, як народній комісар внутрішніх справ Балицький об'їхав прикордонний район і «зробив порядок», про це оповістив одразу ж в прєсі, — контрабандні операції в цьому районі прибрали остільки широких розмірів, що

місцева влада занепокоїлась і вживає заходів для боротьби із зліом. Менш за все покладаючись на Балицького, міліцію й прикордонну охорону, прокурорський округ виконком звернувся до наркомвнукторга з проханням збільшити довіз промислового краму до округи і заснувати в прикордонній зоні кооперативні крамниці. («Укр. Екон.», ч. 8) Трудно вірити, щоб вийшло щось з цієї анекдоту.

— Хід цукрової компанії на Україні. На 5 січня перероблено на цукроварнях 26, 5 міль. берков. буряка, себ-то 86 проц. тогорічного врожаю. З 102 заводів України, що працюють, закідчили компанію 45. Рафінаду вироблено лише 8,5 міль. пудів — 38,5 проц. програму.

— З мауфактурою у Києві «катастрофічно» «гуртові комори текстильсіндикату та інших трестів — порожні», — оголошує «Прол. Пр.» ч. 299 на передодні нового року. Коли бути забобонним, — то це — не добра ознака для Києва. А проте, не для нього одного... Цікаво всеяк, що й тут «плановий довіз не виконується». Це трохи нагадує пісню: «Гладко вишло на бумаге, да забилі про вораги, а по нім ходіть».

— Відчутність в сідлярдах, як виявилось з промови Чубара на першій Всеукр. Організаційній нараді (1 січня), перебуває в невідповідному становищі. Дякуючи «неакуратності» в записних станася така «історія»: «за сосянами числиться боргу в сільській ссуді в кількості біля 9 мільйонів пуд. дзерна. Опі 9 мільйонів пудів хліба дуже тяжко державі повернути, бо через неакуратність місцевих органів не можна точно встановити, кому власне було роздано ссуду» («Укр. Екон.» ч. 3 з 5. 1.).

— Злочинний скандал. Дирекція паровозобудівельних заводів у Харкові, на чолі якої стоять партійні комуністи, утаювала пенсійні випадки,

що траплялись на заводі. З числа 177 таких випадків за два тижні місяці вона утаїла 132. Інспектура праці покривала дирекцію заводів. Цей скандал характеризує і «червоних директорів» і червоних інспекторів.

— «Військовий приз» більшовицької міліції на самогонному фронті України прибрав в минулому році досить імпортуючі цифри: конфісковано було 35 самогонних апаратів і 129.000 пляшек з самогоном. Продукти самогонної промисловості дістались у власність міліції, як нагорода за її працю по боротьбі з самогоном.

— Робітнича медицина в Донбасі, після обслідування Артемівського, Луганського і Сталінського округів перебуває в такому становищі: «в Артемівському окрузі по суті принцип роботи робітничої медицини на практиці не дотримуються. Утримання хворих, їх харчування, а також інструментарій лікарень не годяться. З огляду на невідповідну кількість лічних установ значна частина хворих лишається не обслугованими. Що-до Енаківського району, то «лічний-коїчна сітка в надзвичайно тяжкому становищі. Горлівська клініка — в антисанітарному. В Гришиніві траплялись випадки, коли робітники чекали черги на протязі двох місяців, щоб їм зробили операції». Відомості ці подає «Укр. Екон.» (ч. 5 з 8. 1). Ми їх передруковуємо для того, щоб відповідні укр. групування подали до відомо міжнародних установ, заінтересованих в схороненню здоров'я та життя «ліотів соціалістичної держави».

— «Боротьба з хоровою церквою» виникла з капелі «Рух». Її за собі капела, співала, давала концерти. Але більшовикам захотілося внести розлад в неї. І от на загальних зборах членів капелі 27. XII м. р. диригент її Лєвигінський доповідає, що деякі капеліане беруть участь в церковних хорах, «чим дискредитують капелю, як революційну

організацію». Очевидно, що під впливом більшовицьких інтриг і морального терору загальні збори примусили таких товаришів «негайно вийти з капелі». («Прол. Правда», ч. 298). Диригент Левицький реабілітував себе.

З економічної хроніки совітів.

— Підвищення залізничних тарифів. СТО постановив підвищити з 1-го лютого тарифи на перевезку пасажирів, багажу і тягарів пасажирною швидкістю на 10 проц, а тариф на перевезення тягарів спеціальною швидкістю на 5 проц. («Екон. Життя», ч. 8).

Таким чином пройшли безповоротно часи, коли комуністи проповідували безплатність заціпили в додаток до хліба і мпру. Зараз безплатно їздять лише комуністи, особливо ті, що їдуть «лікуватися» до Криму, на Кавказ та за кордон до Франції та Італії, чи які везуть з-за кордону різьку контрабанду: дорогий паризький модний одяг, шовкові сорочки, шампан і т. п. Для громадян нові царі московські ліхняють телячі вагони тай на них не підвищують тарифи. Чим пояснюється ця підвишка? Чи не росцвітом комуністичного господарства.

— Що таке комуністичне господарство? На це запитання дає відповідь в обійзникові до підвладних не хто инший, як кабалистичний Н.К.Ф.С.С.С.Р. в таких виразах: «вжити екстремних заходів для боротьби зі збільшенням розграбування лісів і для поліпшення їхньої охорони» («Економ. Життя» ч. 10). Власне не відомо чи Н.К.Ф.С.С.С.Р. включає себе в число тих, хто розграбував ліси в С.С.С.Р. чи ні; є багато даних думати, що треба було б Н.К.Ф.С.С.С.Р. поставити по-за конкурсом що до знищення лісів, бо не хто инший, як Н.К.Ф.С.С.С.Р. роздає на концесії мільйони десятин лісів...

Взагалі треба дивуватися, чому більшовики, принципом яких було різати, ламати, вирубати, ділити, тепер протестують проти результатів їхньої науки. Невже положення зобов'язує?

— Монте Карло III Інтернаціоналу. Певно, димо за «Економ. Життя» (ч. 8) дані про позики московського більшовицького уряду.

Виграні позики: 1-ша пошти-відсоткова, 2-га ... 1921 р., селянська позика 1921 р. і 2-га селянська вигранна позика 1925 р. - всього на суму 100 міль. золот. рублів, 100 міль. руб., 50 міль. руб. і 100 міль. руб.

Крім того з 1922 року Наркомфіном випущено ще такі позики: 1-ша хлібна позика на 10 міль. пудів, 2-га хлібна позика 1923 р. на 100 міль. пудів, цукрова позика 1923 р. на 1 міль. пуд і ряд внутрішніх позик: восьмивідсоткова внутрішня позика, п'ятивідсоткова 1925 р., будівничо-мешкальна Моссовета, московська кооперативна, Ленінградська кооперативна і т. д.

На 1-ше жовтня 1925 р. по виграним позикам належає виплатити 6.300 тис. руб. Так, відзначуши всякі принципи, комунізм позичає капітал; у кого? Йсно, що у капіталістів, бо у пролетаріів його немає; дає відсотки і виграні; для чого? Щоб створити капіталізм, бо той, хто виграє сто тисяч, не є ж таки вже пролетар, а капіталіст, хоч би і по милості III-го Інтернаціоналу.

— Комуністична кооперативна. Чого варта комуністична московсько-поліційна кооперативна розказує в бесіді з співробітником «Економ. Життя» (ч. 8) управитель торговель інспекції Наркомторгу Львов. Він бере бика за роги:

«Нашим обласним і губерніяльним органам буде дана директива особливо займатися питанням боротьби з крадіжками в кооперативі». Коротко і ясно: треба лише, щоб поліція пильно зайнялася, і все зникне. Властиво кооперативна

давно не існує у большевиків, а лише інтендантство. Бо по самій суті кооперація є відома економічна громадська діяльність з громадським контролем, тоді як те, у віщо перевірили большевики кооперацію, то є справжнє давнє інтендантство з сенаторськими ревізіями, розстрілами, судами, крадіжками і хабарами. Пожніть те, що носили.

— Яку мануфактуру закупила совітська бюрократія за кордоном. «Економ. Жизнь» з 10 січня розповідає, що 9. 1. під головуванням самого Троцького відбулася особлива нарада відносно якості ввезеної мануфактури, яка винесла постанову, що «в характері закупики імпоротної мануфактури, і її розподіленню споживачам немає плану; купування показало повне незнайомство з світовим ринком. Що до контролю й приймання мануфактури, то були виявлені явні дефекти. Текстильній секції нарада доручила зробити дослід мануфактури лабораторним способом».

З докладного звіту про дебати виявляється, що мануфактура закуплена пожежним способом, паганої якості чи просто гнила і що хтось при цьому нагрів руки. Ніякш того, привезена мануфактура не дуже густо попадає до рук тих, кому вона потрібна, а швидше до рук спекулянтів, які процвітають собі як і раїше, не дивлячися на погрози п. Дзержизинського. Чи не III Інтернаціонал їх захищає? Чи може це світова буржуазія винна, що московські большевики закупили за кордоном все дрантя, яке там було?

— Порма перевезення машин. Залізнична комісія Ц.К.П. встановила на січень 6. р. щоденну норму вагонів під пашню по всій залізничній сітці С.С.С.Р. в 3.433-3.483 («Економ. Жизнь» ч. 7). Звичайно не треба брати цих цифр в серйоз, бо одне «астрономічні» обрахунки комуністичної бюрократії, а друге дійсність. План «Госплан» виробляє плани, а 22 мільйони селянських господарств з ним не рахуються ані трохи.

— Притягнення бідноти до кооперації. Кооперативний відділ Наркомторгу розробив проект виділення з асигнованих кооперації по бюджету 1925-26 р. сум 4. мільйон руб. для притягнення бідноти до кооперації («Економ. Жизнь»). Треба думати, що большевики після скасування комбедів і недотримання векселів, які вони їм свого часу видавали, запевнюючи, що буде «мир і хліб», не знають, як тепер одкараськатися від цих неспокійних кредиторів. 4 міль. руб. на кооперацію бідноти, — це чи глум, чи хабар.

— Боротьба з контрабандою. Головне управління митне С.С.С.Р. публікує такі цифри по боротьбі з контрабандою за 1924-25 р.

Випадків пімання контрабанди - 44.543, на суму — 5.637 тис. руб. З них по ввезенню 3.340.000 руб., по вивезенню — 297.000 руб. Найбільше контрабанда йшла з Польщі, Естонії та Латвії.

Розуміється контрабандою в С.С.С.Р. не рахується, коли заборонений в'їзд везуть в дипломатичних валізах совітські дипломати, чи просто в дипломатичних вагонах жінки комуністичних достойників, що закупають в великих магазинах Парижу гори шовкових панчох, суконь, брилів і т. и. Одна міра для контрабандистів пролетарів і друга для контрабандистів, причетних до III Інтернаціоналу.

— Перспективи забезпечення с.-г. спод. машинами. Справа забезпечення сільсько-господ. машинами в біжучому році не поліпшується. План Госсельскладу на I-ше січня виконаний лише на 68 проц. План Сельскосоюзу буде виконаний не більш як на 40 проц. («Економ. Жизнь», з 9. I. с. р.).

— Японські концесії на Сахаліні. Як відомо, 14 грудня 1925 р. совітський уряд «переможно» підписав з японцями концесійний договір на нафту і вугілля в північній частині острова Сахаліна. Компанія одержує

право на розробку протягом 45 років на 50 проц. участків і т. д. Совітська преса звичайно трактує договір, як щось аналогічне договорам підписаним з іншими концесіонерами, але разом з тим визнає, що головним чином ця концесія зроблена, по-перше, з погляду нецятності щось зробити самим, по-друге, те, ще коли не дати добровільно, то японці візьмуть силою, бо маючи потребу в нафті в 1.500 тис. тон, здобувають її у себе дома лише 120 тис. тон, по третє, в щизу Америці, бо японська флота без нафти не може бути загрозом Сполученим Державам Північної Америки. Треба думати, що незабаром, так аргументуючи, большевики віддадуть Баку — туркам, а Грозний — персіанам.

«Концесія» на Сахаліні змушує нас подумати і про долю «Зеленого Калкку». Чи не будуть і ним якось менжувати?

— Постанова Ц. К. союзу гірняків. Шулльни, представник Ц. К. гірняків в комісії Н.К.Д. С.С.С.Р., обслідувавши шахти Донецького басейну, зложив доповідь, по якому Президія Ц. К. гірняків констатувала, що:

«стан шахт Донецького басейну є загрозливим і вимагає переведення негайних заходів. По-за всякою критикою визнає Ц.К. такий і санітарний стан шахт». Ц.К. гірняків постановив пропонувати Н. К.Д. С.С.С.Р. взяти необхідних заходів що до охорони праці.

Чи долетить цей крик до вух совітських бюрократів? Ми добре помятаємо, як їздили за царських часів на казенні заводи ревизори і що бувало по ревизії?

Нові джерела грабіжництва. Промесенція Госплана С.С.С.Р. одержала доклад проф. Сельського про відкриття на Кубані коло Майкопа колосальних запасів марганцю — до 2-х мільярдів пудів.

Ощадні каси большевиків.

На І.ХІ вкладки досягли лише 42,5 мільярдів в тім числі:

Р.С.Ф.С.Р. — 34,2 мільярдів рублів.
У.С.С.Р. — 5,7 мільярдів рублів, Білорусь — 0,7 м. р. З.Ф.С.С.Р. — 0,6 м. р.
Серед. Азія. С.С.С.Р. — 1,13 м. р.

Всього на І-ХІІ м. р. вкладників було 868.669.

Ці цифри є до смішного малі самі по собі, вони визначають загальною недовірою до фінансового стану С.С.С.Р. людинності, яка має гроші і вважала за краще переховувати їх в панчохах і чоботях, аніж давати в большевицьку скарбницю на схованку. Кіндається в вічі особливо цифра по У.С.С.Р. — 5,7 мільярдів рублів. На Московщині населення проти України лише вдвічі більше, а внесків майже в 6 разів більше. Отже, центр большевизму не по в Московщині. Дуже показна цифра вкладників, вона майже рівняється кількості членів комуністичної партії, і співвідносячих. От хто, значить, ошаджує в комуністичній Росії, Самі комуністи. Чи їх власність і її ошадження істотно впливають, як джерело грошей дасть.

Московська царсько-большевицька державність своєю бюрократичністю і поліційністю вбиває всяку живу ініціативу, віднімає можливість мобілізації приватного капіталу і автоматично веде до руйни народного господарства. Петро Великий думав усе зробити своїм кулаком, сучасний колективний московський комуністичний Петро робить те саме; тому й результати такі самі. В нормальній державі ошадність акумулюється в державній скарбниці і підлигає регулюванню м-ва фінансів, — в С.С.С.Р. зараз «панчоха» це є грізний супротивник державних фінансів: вона викликає недостачу грошових знаків в обороті, удорожчує життя, загрожувє всякими несподіванками, а саме головне вбиває стимул до продуктування.

Ощадний капітал в С.С.С.Р. одним словом не є в руках держави і не є творчим, а дежить по вині большевиків в «панчосі» і є мертвим.

Гудуть і кличуть фабрики.

Слід розгорнути і прочитати ч. 192 «Економической Жизни», щоб переконатися, що більшість, а як що не більшість, то поважна частина природних багатств С. С. Р. вже продана заграничному капіталові.

Північні ліси експлуатуються т-вами Ангелес, Русспорвголес, Руссголдфолдес; заграничне т-во Lepa-Goldfields одержало на 30 літ поклади золота в районі річки Лени і на 50 літ - аттайські та уральські копальні.

На весні 1925 р. американський копери Harriman'a одержав на 20 літ для експлуатації пай-богатини в світі поклади маргапової руди в Чатурському районі на Кавказі.

Норвезька група Ф. Штери одержала 12.000 кв. верст на північно-східньому березі Каспійського моря на 30 літ для експлуатації мінеральних багатств, а Італійсько-бельгійське т-во на 30 літ одержало 18.000 десятин в Шпракському степі для експлуатації нафтових покладів.

Вже майже закінчилися переговори про видачу німецько-чеському концернові українського гірництва і металургійної промисловості в Кривому Розі і Нікопольському районі — «юангрудний трест».

Про те, що цей «гандель» є звичайною річчю в С. С. Р. каже й той факт, що існують для нього закони: декрет з 23 листопаду 1920 року і доповнення до нього — п. 53 кодексу Р. С. Ф. С. Р. від 30 травня 1925 року.

Про це, однак як видно, не чули де-які совітські керівники.

В московському «Груді» зустрічаємо справоздання з перебігу 7-го з'їзду совітських металовців, який недавно відбувся у Москві. Проїшов він під гаслом: «власніми силами ми відбудуємо руйни».

В одній з промов (п. Томського) читаємо: «що раз, то новий гудок фабрики, що прокинулася, кличе старих металовців да праці».

Гарне гасло, гарні слова. Але для чого сумну дійсність ховають

від того ж робітника? Чи може в совітській Росії й газет не читають.

Міг не читати її селянин, бо він уживав газету на цигарки, міг не читати її робітник, бо він зайнятий відбудовою промисловості, міг не читати її навіть інтелігентний совітський працівник, бо у нього могоби забракнути грошей, але партійний проводир мусів би про те знати, що совітські руйні відбудовує заграничний капітал.

Що раз, то новий гудок фабрики, що прокинулася, кличе старих металовців (і робітників в загалі) до праці над відбудовою з руйні минулими і над руйнуванням сучасности.

І. Мий.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Пордань в Подєбрадах. Цього року Подєбрадські парафіяне мали давно незнане враження української Породи. Сприяли тому і гарний зимовий день на три ступні морозу і ставок коло малого костельчика за Табою.

На чистому льоді ставка, серед закиданих снігом берегів викреслений був довгий хрест. У головах його поставлено було другий хрест з приги та по українському селянському звичаю обвили його буряковим квасом і він світився, як дорогий самоцвіт. У ногах лежачого хреста встромлено дві ялишки, а між ними поставлено накритий стіл з церковними святощами для одирави. Хор став за пан-отцем на підвищенню берега, парафіяне групами біля ставка.

На дорозі, що їде до Праги, помалу скупичилася юрба глядачів, зацікавлена незвичайним видовищем. Де взялись і фотографи.

Одправа відбулася урочисто. Пан-отець у блакитних ризах з золотом, біля нього маленька дівчинка з запаленими трьома свічками в букеті безсмертників. Хор гармонійно співав у тихому морозі

ному повітрі. Присутні стояли лобожно замислені, потопившись у свої думки.

На другий день, довідавшись про те православне свято, повели учнів чеської школи глянути на цікаве упорядкування української Поклади, що по мистецькому спорудив студент Подєбрадської Академії, П. Петренко, церковний титар.

В. В.

— Українська друкарня в Подєбрадах. Року 1923 в Подєбрадах в місці осідку Української Господарчої Академії в ЧСР зорганізовано українську друкарню при місцевому друкарському підприємстві чеха Богуміла Ванчури. Цю друкарню зорганізував студент Академії О. Ільницький при фінансовій допомозі двох осіб старшого громадянства.

Друкарня на протязі минулого півтора року випустила в світ газету «Українське Життя», журнали: «Життя», «L'Orient Libre» та місцевий гумористичний журнал «Подєбрадка», кілька книжок та брошур. Крім цих зазначених друків, друкарня ще виготовляла багато різних дрібних публікацій, як для Академії, так і для Української Подєбрадської колонії.

Треба побажати нашій численній еміграції, що розкидана майже по цілому світі, аби, де тільки можна, засновували подібні українські друкарні, чим і сприяли появленню на світ української книжки.

— Видавництво «Української Молоді» (Прага), по відомостях «Укр. Студента», (ч. 1.) має намір приступити до видання серії книжок, присвячених українським філософам.

В ПОЛЬЦІ.

— Святкування 8-ої річниці проголошення незалежності України українською коло-

нією у Варшаві. 22 січня в помешканню українського емігрантського клубу у Варшаві відбулася академія з приводу 8-ої річниці проголошення незалежності України, удантована Українським Центральним Комітетом спільно з іншими укр. емігрантськими організаціями в Варшаві.

Крім укр. громадянства присутні були на академії й гості — грузини, росіяни та ин., в тому числі о. протопресв. Т. Теодорович, представники грузинської колонії у Варшаві ки. Казбек, Салакая та ин.

Головував на академії Голова УЦК М. Ковальський. Академія почалася промовою М. М. Ковальського, в якій він дуже докладно змалював боротьбу української нації на протязі останніх 7 років за здобуття незалежної державності, яскравими рисами освітив сучасне становище Вел. України під більшовицькою московсько-жидівською окупантською владою, охарактеризував діяльність Уряду УНР, української емігранції, укр. емігрантських культурних установ, закорд. організації УСДРП і т. д., познайомив присутніх з загальною політичною ситуацією в Європі, підкресливши великий зріст заінтересування укр. справою в Європі й на прикінці висловив тверде переконання, що сучасне становище й на Великій Україні і в Зах. Європі дає безсумнівне свідцтво, що вже недалекий час відродження повної незалежності України.

По закінченню своєї промови М. М. Ковальський запропонував ушанувати вставанням пам'ять борців за волю й незалежність України. Після того всі присутні з великим підйомом проспівали наш національний гімн «Ще не вмерла Україна».

По тому зборами одноголосно було ухвалено надіслати з нагоди 8-ої річниці проголошення незалежності України привітання панові Гол. От. Симонові Петлюрі.

Далі в імені грузинської колонії виступив з привітанням до української еміграції ки. Казбек. Його коротеньку промову зустріли довгі оплески та вигукки: «Хай жи-

ве Грузія!» По цьому виголосив невелику, але пройняту почуттям промову проф. Вячеслав Заїкин, в якій він нагадав найславніші моменти з історії укр. державності, культури і ті ідеї та перспективи, за для яких укр. народ відновив боротьбу за державну незалежність.

Разом з тим проф. Заїкин підкреслив, що епохи найвищого розвитку укр. державності були завжди й періодами високого розвитку укр. культури, яка приносила величезну користь цілому Сходу Європи. Цю роль Україна могла відіграти тільки тому, що вона була великою й могутньою державою.

«І тепер, відновлюючи боротьбу за незалежну державність, — казав проф. Заїкин, — українська нація повинна зайняти своє давнє визначне становище, своє перше місце на Сході Європи, повинна створити не тільки незалежну, але й велику державу». Повинна допомогти іншим народам визволитися.

«Укр. нація має сили досягти такого становища, у інших великих народів так само бували моменти занепаду й поневолення їх ворогами, але потім наступали часи відродження й сили. І той, хто мав можливість пригланутися боротьбі укр. нації на Вел. Україні в найтяжчих умовах большевицького пекла, той не може сумніватися, що укр. нація створить незалежну й велику державу. Не зважаючи на страшні утиски, репресії, катування з боку большевицьких наїзників, укр. народ виборює на Вел. Україні можливість творити підвалини для майбутньої державності й культури. І через те ми не маємо права ні на хвилину допускати вагання в тому, що укр. нація знову створить велику державу і займе одне із перших місць серед культурних націй світу».

Далі всі присутні проспівали «Україна — наша Мати». Потім відбулася концертна частина, яка складалася з патріотичних співів і декламацій і закінчилася співом «Заповіту».

Вся академія пройшла при за-

гальному патріотичному піднесенню. Промови, хорові й сольові співы, декламація зустрічали бурхливі оплески, яскраво помітне захоплення. За весь час перебування на еміграції мені рідко траплялися такі гарячі прояви патріотичного захоплення. Почувалося, що кількالیтнє перебування на еміграції не зломлю духу укр. колонії у Варшаві, а всі пригоди життя тільки загартували волю укр. емігрантів.

В цей день укр. еміграція у Варшаві (а певно й в інших місцях) виявила, що вона непохитно залишається при прапорі незалежної Української Держави, з яким вона вийшла з батьківщини, і твердо вірить у визволення рідного краю від большевицьких катів.

В. С-ко.

— Із надісланого звіту про діяльність львівської філії Українського Товариства допомоги емігрантам з України та їх родинам за місяць грудень м. р., видно, що ця філія провадить успішно свою роботу. Філія допомагає емігрантам грошима, речами, порадами і т. д. Всіх членів товариства має 254; філія має бібліотечку й читальню, в якій понад 1.100 книжок. На чолі львівської філії стоїть проф. І. Огієнко. Адреса: ул. Руська, 3, II пов. Львів.

— З життя українських студентів в Кракові. Не весело називається нашим студентам в Кракові, але це не перешикадає їм не тільки працювати академічно, але й провадити певну культурно-громадську роботу.

Перебуваючи в Кракові, українські студенти вчаться в місцевому Університеті, Гірничій Академії та Академії Мистецтв. Об'єднані вони в двох студентських організаціях — «Громаді Українських Студентів-емігрантів у Кракові» і «Громаді Українських Студентів-емігрантів при Академії Мистецтв у Кракові». Згадані організації входять членами в склад «Союзу Українських Студентів-емігрантів в Польщі».

Існує крім того ще й студентська

Громада досить численна, яка складається переважно з студентів з Галичини.

В останніх часах затверджено статут «Громади Українських Студентів-Емігрантів у Кракові» Сепаратом Університету і Міністерством Освіти, а Громади студентів-маларів» Ректоратом Академії Мистецтв.

Громада українських Студентів-Емігрантів в Кракові має власну книгозбірню, серед книжок котрої є багато й цінних наукових праць. Не дивлячись на тяжкий матеріальний стан, Громада передплачує цілу низку українських періодичних видань.

Заходом місцевих українських громад і відділу Українського Центрального Комітету в салі Краківського Університету було влаштовано цілий ряд відчитів, а саме: «Техніка, її значіння в життю народів та фахова освіта» — ст. М. Ч. «Петьман Мазепа, його життя та діяльність» — п. В. Конопацький. «Микола Садовський, як діяч і артист» — п. В. Конопацький. «Радіо, його опис та значіння в життю України та інших народів світу» — п. Мурський. «Володимир Великий, князь київський, його життя та діяльність» — п. В. Конопацький. «Нариси з історії українського мистецтва» — абс. Академії Мистецтв п. Харків.

В біжучому році мається на увазі розпочати новий цикл подібних виголошень і рефератів.

І. Л.

— Громада Українських Студентів-Емігрантів в Кракові. Із присланого до редакції звіту про діяльність цієї Громади видно, що Громада здобула як на знітак і в в своїм внутрішньому життю певні здобутки. На протязі 1924-25 шкільного року, Управа Громади в складі Голови п. Сорокіна Олександра та секретаря п. Суходоза Степана, провадила інтенсивну роботу, аби упорядкувати і зміцнити організаційний

стан самої Громади, допомогти матеріально своїм членам в науковій праці, легалізувати статут Громади у польській владі, навести тісніші стосунки та звязки не тільки з тими укр. організаціями, що перебувають в Кракові, але й по-за ним. Матеріальний стан Громади був дуже тяжкий. Але з допомогою приходили й Союз Укр. Студентів-Емігрантів у Польщі, який за рік спромігся переслати в Краків — 655 зл. пол., й Союз Жінок-Українок, який позичав завжди гроші, коли потреба якась була нагальна, як наприклад хороні студента Романовського, або хвороба того чи иншого громадянина.

Внутрішнє життя Громади налагодилося й увійшло в певні норми. Влаштовано бібліотеку, випускалися газети й журнали; в зовнішній роботі так само здобуто чимало. Влаштовано кілька вечірок та свят, на яких була присутня повністю укр. колонія в Кракові, як також і запрошені гості з місцевого населення.

Статут Громади, після переведення необхідних формальностей, затверджено польськими академічними, так і цивільними владами. Багато допомогли Громаді й окремі укр. громадяне, особливо проф. Фешенко-Чопівський, який перебував в Кракові.

О. М-ко

— Йордань в Закопанім. На бажання укр. еміграції митрополит Діонісій виписав з Почаївської Лаври до Закопаного ієромонаха отця Пантелеймона, який відправив службу Божу в недавно утвореній емігрантській православній церкві в готелі «Stomary» 18 і 19 січня.

На літургії 19-го був і митрополит Діонісій, що сказав проповідь на тему дня. По закінченню проповіді хор проспівав: «Спаси Господи людей твоїх і благослови Україну твою». (Правдоподібно Владика вперше почув цю українську мелодію).

Взагалі всі церковні співи хор співав з українською вимовою, бо не було українського тексту, а молитви — мовою українською.

На службі Божій були присутні всі православні, які перебувають в цей час в Закопанім, а також греко-і римо-католики українці, що навіть брали участь в улаштуванні церкви й церковних співах.

Церкву й читальню Укр. Національної Громади в Закопанім одвідав також єпископ Ільський Олександр, який висловив свої симпатії і співчуття до укр. національного руху.

20.1.26 р.
Закопане.

М. К.

Ми вже повідомляли в ч. 6 «Тризуба» про можливість припинення ЛНВістника із-за матеріальних причин. Тепер отримуємо приємну новину, що видавництво ЛНВістника цю кризу перебороло й журнал має виходити далі. Але все одно, даліше його існування залежить од самого громадянства, а власне від передплати журналу. Передплата вносить в краї: річно 20 зол., піврічно — 11 зол., місячно — 2 зол., За кордоном — 4 долари або їх рівновартність. Редакція: Львів, вул. Чарнецького, 24; адміністрація: Львів вул. Руська, ч. 18, 1 пов.

Поданою цю замітку до відома укр. громадянства, маємо, що наше громадянство цілком свідомо поставилося до того, щоб підтримати старий серйозний і змістовний український журнал.

--- Книга про О. Мишугу. Гарна думка у Ів. Німчука — видати книжку пам'яткову про небіжчика О. Мишугу — відомого оперного співака, маестро і мепената. Німчук просить всіх, хто знав небіжчика, прислати свої спогади та матеріали на тему мистецької чи фізкультурної діяльності до ред. «Діла» — Ів. Німчука. («Діло»)

У ФРАНЦІЇ.

- Свято Незалежності в Паризькій Громаді. День проголошення самостійності України святкувала Паризь-

ка Громада в суботу 23-го січня. О 22-й годіні голова Громади п. Косинко відчинив урочисті збори промовою до громадян такого змісту: «Шановні громадяно! День 22-го січня 1918 року, день проголошення Центральною Радою незалежності Української Держави, лишисться на завжди священним як для нас, учасників всього перебігу тих незабутніх подій, так і для майбутніх поколінь, що прийдуть нам на зміну.

«22-го січня 1918 року гордо піднято знову прапор Української Державності, що був вишав з рук великого гетьмана Мазепи, але з тою різницею, що в піднятті цього прапору чим далі, то беруть участь все більші і більші маси українського народу. Тарас Шевченко писав ще до глухих і німих, до перероджених; гуркіт гармат і боїв за українську незалежність після 22 січня їх розбудив. Прокинулася українська маса. Ми бачили сотисячні армії, що боролися за нашу державність; ми бачили сотні, тисячі розстріляних і замордованих за волю і честь нашого народу, що, відчувуючи над собою покривало жовто-блакитного символу, не здрігнувшись йшли на жертви. Ми бачили творче будівництво, світлі моменти громадянської самопожертви людей науки й практики. Бачили вихід вірних ідей до кінця на чужині, на невідомі страшний страждання моральні й матеріальні. Борці за незалежність через все нарешті вивесли наш прапор на чужину. Ми певні, що ми чи наші діти ще будуть тримати його на рідній землі. Нехай, нас обмиє найменший сумнів в святості нашої справи. Хай не дрігне ні одна струна переконань наших, будьмо разом до кінця вірні ідеї й заповітам великого акту самопізнання і самовизначення нашого народу, яким є акт проголошення незалежності 22 січня 1918 року.

«Хай боги покарали Прометея за вивахід вогню, прикувавши його до скелі і пісавши орла ще дня роздирати груди йому..... Нехай! Вогонь вже зайнявся. Переховуймо ж його, готуймося до

остаточної великої пожежі, коли всі серця запалають і зривуться кайдани на віки вічні.

«Слава націй! Батьківщині вільній і незалежній!»

«Слава тим, хто боровся і бореться проти всіх її ворогів!»

До останнього слові всіма присутніми був проспіваний урочисто національний гімн.

Слово забірав проф. Шульгин, учасник в творенні найціннішого акту нашої державності, яко член Центральної Ради, який в теплій, піднятій промові доводить слухачам історію поступу нашої державної думки та її завершення в четвертому універсалі. Він пояснює, чому найвищій умі нашого визволення (за дуже малим винятком) не зразу дійшли до konieczности втворення самостійної держави, цілком окремої, нічим не звязаної з Московщиною. Ідея федерації довго держала в своїх руках національну укр. утілювання, в силу неможливости відразу скинути з себе кріпко прищеплену московським вихованням думку про могутню монолітність великої Росії. Багатьом сплигла очі віра в революцію, яка дасть можливість здійснити наші культурно-національні змагання. Але процес самого життя, особливо періоду революційного, відірвав очі нашим діячам на чисто-пан-московську політику революційних зверхшів Росії, та примушує одну за другою рвати нитки, що звязували з Московщиною. Створилися свої міністерства, власне військо. Проводилася боротьба з Тимчасовим Російським Правительством, велася самостійна закордонна політика, яка нашла своє завершення в факті акредитування Францією та Англією першими своїх представників при правительстві Української Республіки ще в кінці 1917 року. І тому акт проголошення самостійности явився лише юридичним завершенням фактичного створення нашої державности.

Далі проф. Шульгин окреслює роль укр. еміграції і її колосальне значіння, як фактора великої чин-

ности, не лише в період минулий збройної боротьби, а і в сучасний, з яким окупанти України рахуються. Уступаючи стихійності укр. руху, а також, щоб одібрати або ослабити фактичне значіння еміграції, мусять окупанти йти шляхом творення хоч фіктивної укр. державности. Промовець підкреслює те позитивне, що залишається при всіх умовах од факту існування укр. державности хоч і в межах союзу совітів, і ті здобуті політичні та культурні, які навіть там пощастило досягнути нашому народові через зріст національної свідомости.

Отже, розуміючи своє завдання, еміграція не може зникати лише в дрібязковій турботі свого персонального життя, а мусить творити широкую національну політику, яка має і може ще дати не обмежені наслідки для нашої нації. Згасвірю немає місця, і хоч би здавалося, що остання надія страчена, треба твердо йти наміченим шляхом, бо невідомо коли прийде «час третій».

Промовець кінчає виступ разом сучасного поета «На порозі в казку». Віра дає силу перемогти найстрашніші перешкоди. Захиталася віра й все піби загинуло, і саме в той час, коли зниклося тільки відхилення шляху в гущавині щоб побачити сонце, стати на порозі казки.....

Свято закінчилося товариською бесідою, підчас якої голова Громади виголосив тост «единому, хто тримав і досі непохитно тримає прапор Української Державности» — п. Головному Отаманові С. Петлюрі. Тост був покритий гучною славою присутніх.

В теплій атмосфері товариської розмови громадяне і гості провели решту вечера за шклянкою чаю, влаштованого Громадою.

Г.

— Я к і в М и н ю к. (некролог). 17-го січня 1926 р. на заводі Ромба був отруєний газом і доменної печі Яків Минюк.

Покійний був родом з Полтавщини. В укр. армії служив в Сердюцькій дивізії, і тільки в 1924

р. приїхав з Німеччини як робітник до Франції.

Укр. колонія в Ромба дуже невеличка і для поховону небіжчика звернулася за поміччю до сусідньої колонії в Омекурі.

Земляки поставилися дуже уважно, і покійного товариша було поховано належне. Купили гарну труну і добре її прибрали. О 4 год. в день 20.І., після того, як було одправлено похорон, рушив з каплиці на кладовище жалібний похід, в якому взяла участь велика кількість людей різних національностей. Попереду несли жінки два вінки - від колоній Ромба і Омекур, далі йшла духовна оркестра, хор співаків з Омекур і Ромба, за ними нап-отець, домовина й люди. Немігичка провозжала в жалобі його наречена. Труну було вирито укр. прапором. На це звертали увагу чужинці, довідуючись, що це ховають товариша по війську українському. На вулицях було повно народу, що придивлявся до православної служби і прислухався до величнього співу «Святий Боже».

Цією останніх прощальних промов сумно залупала «вічна пам'ять» і домовину з небіжчиком снуєчно в могилу. Вічна пам'ять тобі, дорогі товаришу.

Омекурець.

— **Українська Громада в Ліоні.** 20.XII м. р. і 3.І. б. р. відбулися загальні збори українців-емігрантів міста Ліону і його околиць. На них було покладено основи існування Громади Українців-Емігрантів в м. Ліоні на ґрунті національно-культурно-просвітньому. Зборами ухвалено статут і обібрано Раду Громади та Ревізійну Комісію. Головою Ради став п. Горбатенко. Головна мета - поширення національно-культурної освіти між членами Громади та співчуваючими. При Громаді засновується бібліотека та каса взаємної допомоги. Громаді дуже бракує укр. книжок, і з огляду на брак матеріяльних засобів вона вдається до укр. організацій, що раніше повстали, з проханням допомоги їй організувати бібліотеку. Нова Громада

просить українців, що перебувають в м. Ліоні та в його околицях, ласкаво завітати до неї. Громада збирається що-четверга і що-суботи від 6 до 8 1/2 год. у вечір, а що-неділі від 2 до 7 1/2 год. Café du Cirque, 54 rue Moncey. Р.

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ.

«Е В О Л Ю Ц І Я У К Р А - І Н І Я»

Під таким заголовком помістив відомий французький історик і публіцист п. Г. Граппен статтю у трудневому числі місячника «Est Européen».

Навизуючи до останнього з'їзду рад і зібрання В. У. Виконкому у Харкові та побільшення чисто українського елементу у складі більшовицької ради народніх комісарів, констатувє він, що зо всіх обсервацій, навіть з тамашньої преси, видно, що «там розвивається широко національний рух, себто поки що майже тільки теоретична окремішність УССР від РСФСР стає реальним фактом».

На його думку у Совдеції борється два принципи, покладені в основу режиму, - партікуляризм і певна національна воля та загально-комуністичний інтернаціональний універсализм. Певні психологічні дані, не тільки загальні, але спеціально стов'яські дають право гадати, що перший з цих принципів переможе. «Можна гадати, що совітський федерализм є будівлею штучною і що раніше чи пізніше ця будівля мусить розвалитися під натиском натуральної еволюції народів, що об'єднала парсько-більшовицька цивілізація, хоч більшовики з цією еволюцією і боряться».

З цього погляду п. Граппен вважає, що сучасний стан річей на Україні мусить всіх зацікавити. Після того, як Росія зробила все, щоб знищити моральну, інтелектуальну і політичну окремішність України, зруйнувавши всі місцеві установи, скасувавши гетьманство, заборонюючи мову, загарбуючи

землю, яка роздавалася царським прислужникам і стараючись розтворити автохтонні елементи у морі російських зайдів-колоністів, тепер після двох майже віків справа українського національного життя стає знову на порядку денний. Місце недавнього штучного, чисто адміністративного і навмисного поділу на «великоросів» і «малоросів» заступає поділ віковичиний, реальний, історичний на «москалів» або просто «росіян» та «українців», яких традиції є цілком ріжні і які ріжняться між собою такими стичними властивостями, що це кидається у вічі на перший погляд.

«Цей факт може подобатися чи ні, але не помітити його не можна». Факт цей знаходить підтвердження у все зростаючій силі національного почуття у різноманітних елементах, що входять у склад С.С.С.Р. Окремі губернії, як Курська, Воронізька, Гомельська добиваються прилучення до У.С.С.Р. під натиском переважаючої більшості українського населення. Харківський уряд примушений виділяти росіян, що мешкають на Україні в окремі російські організації і заповувати для них сільські чи міські ради. Таких рад «російської меншости» нараховують на Одеську губернію лише 35, а постановою УЦВР про засновання нових 138 рад для меншостей зазначає, що серед них буде 14 російських.

Важко і те, що уступаючи домаганням «дуже численого колективу, якого найкультурніші елементи є перейняті сильним національним духом», каже п. Грашпен, Харківський уряд, який досі цілком підлягав московській гегемонії, сьогодні старається звільнитися від неї і «стає на шлях, який може далеко завести». Українізація, гадає п. Грашпен, дійсно проводиться у всіх царинах місцевого життя, і мова українська рішуче витіснює мову російську, як з церкви, школи, преси, цілої адміністрації, так і з життя всіх верств суспільства і більшовики піддаються цьому рухові, який «свідчить про енергію нації, що рветься до життя і хоче відчинити собі шлях у майбутнє».

На IX з'їзді рад академик проф. Багалій заявив від імені 3.000 інтелектуальних працівників, що йдучи по слідом Тараса Шевченка, вони ставлять собі за завдання розвиток української культури в українській мові. На тому ж конгресі п. Скрипник, теперешній комісар юстиції, сказав, що Україна користується повнотою своєї суверенності, обмеженої лише союзними умовами, сама організує свої державні установи має право вийти з совітського союзу.

П. Грашпен вважає, що з цих заяв можна судити про те, що робиться по-за більшовицькими плечима в українським суспільстві. Недавно відкрита величезна антибільшовицька і зв'язана з еміграцією організація у Києві, до якої належало багато совітських урядовців і міліціонерів, є доказом, що більшовицький режим на Україні є дуже хитким і що «може бути перевернений національними елементами, готовими надати державі цілком инший вигляд». «Це є можливість, над якою у кожному разі варто задуматися». «Ці факти і инші подібні при тому всьому, що відбуваються на Україні, дозволяють гадати, що українська проблема набирає все більше і більше виразних контурів».

Кінчас п. Грашпен свою статтю словами, які наводимо у повності. «Можу додати, що перспективи, які з цього приводу відчиняються, притягують увагу не одного з тих західних дипломатів, які досі привикли бачити на сході Європи царську Росію, а потім по-за польськими кордонами тільки єпопційність Совдепії».

Стаття п. Грашпена є власне проявом того зацікавлення і тої уваги, якої врешті добилася уперта боротьба українського народу за свою волю і, хоч, розуміється, ніхто з нас ніяким заявам павів Скрипників не надає ніякого реального значіння, але мусять тішитися, що підрахунок всіх цих фактів є, так би мовити, опротестуванням виданих векселів. Віримо, що праця всієї української нації і там, на рідній землі, і тут, на еміграції, примусить колись європей-

ських нотарів, у яких ці векселі протестуються, сказати своє слово.

Докладне знання подій на сході, уважливе слідкування за ними і розуміння стремління української нації помічаються у автора статті, який, як відомо, є добрим знавцем нашої історії.

Бр. де М.

— «Daily Telegraph» з 12 січня повідомляє, що представники ткацької промисловости, в свою чергу, подали заяву в міністерство торгу, прохаючи приміщення до цього промислу «Safeguarding of

Industries Act», иншими словами, встановлення митної оборони англійської текстильної промисловости від чужоземної конкуренції.

Фабриканти полотна заявляють, що «брак російського лену» ставить їх в повину залежність від ірландського лену. Нагадаймо, що перед війною, Україна вивозила понад 10.000 тон лену.

— Антимілітаризм. Військовий бюджет С. С. С. Р. з 448.994.000 руб. у 1925 році піднесений для 1926 року на 624.517.776, соб-то підвищений на 31, 5 проц. («Evenement»).

З М І С Т :

— Париж, педіля, 7 лютого 1926 р. — ст. 1., Ол. Лотоцький. Історичні основи нашої державної незалежності — ст. 3., Степовик. Лист з України — ст. 8., Дм. Геродот. На порозі 1926 року — ст. 11., А. М. Лист із Варшави — ст. 14., Х р о н і к а: З Великої України — ст. 17., З економічної хроніки совітів — ст. 20., Гудуть фабрики — ст. 23., В Чехословаччині — ст. 23., В Польщі — ст. 24., У Франції — ст. 27., З Чужої преси — ст. 29.

ТРИЗУБ

Тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, виходить що неділі у Парижі при участі видатних літературних сил під загальною редакцією Вячеслава ПРОКОПОВИЧА.

Рукописи, прислані до редакції, повинні бути писані на однім боці аркуша на машині, або від руки, але абсолютно читко. Редакція залишає собі право скорочувати рукописи. Неприйняті рукописи переходять протягом двох місяців і повертаються на бажання автора за його кошт. Гонорар за прийняті статті виплачується по надрукуванню.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1926 РІК:

	на місяць	на три місяці
у Франції	12 фр.	36 фр.
у Чехословаччині	20 корон	60 корон.
у Польщі	4 злоті	12 злотих
у Румунії	120 леїв	360 леїв
у Німеччині	4 рен.мар.	12 р. мар.
у Сполучених Штатах Пів. Америки	1 доляр	3 долари
у Канаді	1 доляр	3 долари

Передплата приймається з першого і п'ятнадцятого кожного місяця. При груповій передплаті дається знижка.

Ціна окремого числа:

у Франції — 3 фр., у Чехословаччині — 5 корон, у Польщі — 1 злотий, у Румунії — 30 леїв, у Німеччині — 1 рентамарка, у Сполучених Штатах Північної Америки — 25 центів, у Канаді — 25 центів.

Журнал набувати можна в Парижі:

на станціях метро,
на залізничних двірцях,
в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Крім того журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»;

1) В Сполучених Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky, 30 E. 7 th Street, New-York, City.

2) В Канаді — W. Sikewitch, 512 Bannerman av. Winnipeg: Man.

3) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche. 7. Bucarest.

4) В Чехословаччині — Прага; F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotchvil.

— Подебради — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrady.

5) В Польщі — W. Prychodko, ul. Dluga, 29, Hotel Polski, 9. Warszawa.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII
одчинені 9 1/2 — 11 год, вранці і 3 — 5 год. пополудні, крім неділей та свят.
Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. №15. Paris XIII.

Адміністратор: Іл. КОСЕНКО.

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Прохимо всіх наших прихильників подавати свої адреси та передплатників.